

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพระดับโรงเรียนเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของครู
ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Building School Professional Learning Communities for Enhancing Teacher
Experiences in Active Learning

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และภัศราภรณ์ สหะกิจ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Siriwan Chatmaneerungcharoen and Phatsarapron Sahakit

General Science Program, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ 1) เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) และ 2) เพื่อพัฒนาการจัดการกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา ผู้เข้าร่วมการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนจำนวน 99 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการผ่านวิธีการต่าง ๆ คือ 1) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การสังเกตการปฏิบัติในชั้นเรียน 3) การวิเคราะห์เอกสาร และ 4) การเขียนอนุทินสะท้อนคิด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่าครูสามารถสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดแสดงพฤติกรรมอย่างกระตือรือร้น โดยการสร้างความสามารถนี้มาจากการที่ครูได้ทำงานร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์ของโรงเรียนที่จำเป็นต้องมีความเฉพาะกับบริบทของแต่ละโรงเรียน การขับเคลื่อนการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องถูกขับเคลื่อนโดยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง และการศึกษา

บทเรียน โดยจุดแข็งของกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนนั้น คือ การร่วมมือของครูหลายฝ่ายในโรงเรียนและการมีครูแกนนำที่สามารถสร้างทีมงานในระบบทั้งโรงเรียนได้

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การศึกษาชั้นเรียน

Abstract

The purpose of this research were 1) To develop a learning management process that promotes Active Learning through the Professional Learning Community of Teachers (PLC) and 2) to develop activities that promote active learning management. Through the Teacher Professional Learning Community (PLC) This study uses research and development methodology as framework which consisted 4 phases: Phase 1 Basic Information Research; Phase 2 Development; Phase 3 Research; and Phase 4 Development. Research participants were 99 school teachers who worked at a large secondary school in PhangNga province, under the Office of Secondary Educational Service Areas 14. Data collection was conducted through various methods: 1) Semi-structured interview; 2) Classroom

observations; 3) Document analysis was used for quantitative data. The results showed that the teachers could create the learning activities which encourage students to think; to behave actively. Building this ability came from the teachers work collaboratively through school learning community. The strategies of school PLC were driven by continuous Coaching and Lesson Study. The strength of school PLC could be a function of multiple teachers from one school engaging in the team and leading by the school master teachers who could collaboratively build an effective PLC team of whole school development system.

Keywords: Professional Learning Community, Active Learning, Lesson Study

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ด้วย แต่เดิมการศึกษามุ่งเน้นเพียงให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านออกเขียนได้ แต่สำหรับในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน กล่าวคือ ผู้เรียนจะไม่เป็นเพียงผู้รับ (Passive Learning) แต่จะได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) โดยมีครูคอยออกแบบการเรียนรู้เพื่อช่วยผู้เรียนให้บรรลุผลได้ ประการสำคัญ คือ ครูในศตวรรษที่ 21 นั้น นอกจากจะต้องไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้” แล้วยังต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อม ๆ กันกับผู้เรียนอีกด้วย การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการก้าวข้าม การเรียนรู้ตาม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)” โดยผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ในลักษณะการเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) (OBEC, 2017) ในปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลภายใต้

การนำของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนอนาคตของประเทศไทย โดยใช้นโยบาย “ประเทศไทย 4.0” เป็นนโยบายหลักในการขับเคลื่อน ซึ่งความหมายในเบื้องต้นของนโยบายประเทศไทย 4.0 คือ “การปฏิรูปโครงสร้าง ทางเศรษฐกิจ ที่เน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี...” (Chaiyon, 2016) ซึ่งในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตามแนวทาง “ประเทศไทย 4.0” นั้น จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของ “ประเทศไทย 4.0” กล่าวคือ ต้องเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคมเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดสิ่งใหม่ ๆ ผลิตผลงานใหม่ ๆ ขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการบริโภคแต่สิ่งที่น่าสนใจจากต่างประเทศตลอดเวลา (Jindanurak, 2018)

ในยุคประเทศไทย 4.0 เป็นยุคที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ องค์ความรู้แบบสหวิทยาการ การปฏิบัติจริง Ministry of Education (2018) มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย มีคุณภาพ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 1) พัฒนาผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา ให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้มีความพร้อมเข้าสู่การเรียนในระดับที่สูงขึ้น 2) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ตามช่วงวัย 3) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน 4) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม การปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 6) ปลูกฝัง

ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ OBEC (2017) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการ Active Learning โดยการส่งเสริมให้ครูจัดทำหน่วยการเรียนรู้ Active Learning ด้วยการคัดเลือกผลงานเพื่อเชิดชูเกียรติจำแนกเป็น ระดับดี ดีเด่น และดีเยี่ยม ทั้งมีกิจกรรมเสริมเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้แก่ครูผู้ส่งผลงานที่ได้รับการคัดเลือกด้วย ซึ่งการส่งเสริมให้มีการจัดทำหน่วยเรียนรู้ดังกล่าวจะส่งผลให้คุณครูได้นำหน่วยการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบขึ้นนั้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกตัวชี้วัดของมาตรฐานการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning นี้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องเปลี่ยนจากผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอด โดยปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ แนะนำวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ โดยการสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning มีปัจจัยเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ประกอบด้วย ผู้สอน และสภาพแวดล้อม โดยด้านผู้สอนต้องมีการเตรียมตัวค่อนข้างมากเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ให้เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ความรู้จากสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติ ส่วนผู้เรียนต้องร่วมคิดและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง (Panawanwong, 2013)

การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ก็คือต้องมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ หรือ Professional Community” เกิดขึ้นในสถานศึกษานั้น เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของมวลสมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพครูของสถานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการให้ความดูแลและพูดถึงการปรับปรุงผลการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนงานทางวิชาการของสถานศึกษา และเนื่องจากครูส่วนใหญ่ในแทบทุก

ประเทศมักเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงานสอนของตน ดังนั้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อพัฒนาสมรรถนะให้เป็นครูดีครูเก่ง มีคุณภาพ และมีคุณธรรม อันจะส่งผลต่อวิถีการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวทางการเรียนรู้ของครูที่กำลังให้ความสนใจอย่างมากในปัจจุบันคือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (Professional Learning Community) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อครูสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มที่ตามศักยภาพ โดยบทบาทของครูจะเปลี่ยนจากครูผู้สอน (Teacher) เป็นครูฝึก (Coach) หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ทั้งนี้นอกจากครูแล้วผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งกำหนดบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของครูให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Panich, 2013) การที่ครูมีเวลาน้อยลงจะมีโอกาสใช้เวลาที่เหลือในการพัฒนาตนเอง เช่น การประชุมปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงาน การให้คำปรึกษาและทำงานกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การแวะเยี่ยมชั้นเรียนอื่นเพื่อสังเกตการเรียนการสอน รวมทั้งได้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น น้อยลงตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องสร้างความตระหนักและให้มุมมองใหม่ต่อสาธารณชน รวมทั้งวงการวิชาชีพครูต้องเห็นคุณค่า และความจำเป็นในการพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น ถ้าหากต้องการคุณภาพของผู้เรียน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมใน “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” จะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” เกิดขึ้นในสถานศึกษาจะช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าว เพราะทำให้ครูมีโอกาสพูดคุยกับบุคคล ผู้มีส่วนได้เสียกับงานของครู (เช่น ผู้ปกครอง สมาชิก อื่น ๆ ของชุมชน เป็นต้น) และสถานศึกษาต้องมีการเปลี่ยนด้านโครงสร้างของสถานศึกษาตลอดจน จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถานศึกษาด้วย โดยกิจกรรมของชุมชนแห่งวิชาชีพในสถานศึกษาควรประกอบด้วย 1) การมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญ

(Reflective dialogue) ระหว่างกัน 2) การเปิดกว้างให้มีการปฏิสัมพันธ์ในหมู่ครูผู้สอนมากขึ้นเพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยว (Detribalization) ในงานสอนของครู 3) การรวมกลุ่มเพื่อเน้นเรื่องการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การร่วมมือร่วมใจกันในหมู่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และ 5) การแลกเปลี่ยนในประเด็นที่เป็นค่านิยมและปทัสถานร่วม (Shared Values and Norms) (Phongsriwat, 2013)

การนิเทศการศึกษานับว่ามีบทบาทสูงมากในการที่จะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ ระบบการนิเทศการศึกษาเป็นระบบสนับสนุนการเรียนรู้และการบริหารการศึกษาที่มีความสำคัญในการเป็นเพื่อนร่วมทาง ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีความชัดเจน ตัดสินใจถูกต้องในการบริหารการศึกษาให้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามหลักวิชาการส่งผลดีต่อผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งความรู้ ความสามารถ เจตคติและมีคุณธรรม ดังที่ Laoreandee (2007) กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ครูโดยไม่มี การติดตามดูแลช่วยเหลือ ครูจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ ๆ ยากมาก และในการที่จะให้ครูพัฒนาได้นั้นต้องอาศัยวิธีการหลายวิธีและวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงพัฒนาตนเอง พัฒนางานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียนในที่สุด คือ การนิเทศการสอนที่มุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งเป็นการนิเทศที่เป็นรายบุคคลและรายกลุ่มที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของครูและสถานศึกษา โดยใช้เทคนิควิธีการนิเทศที่หลากหลายร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาและผู้บริหาร

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ที่เข้าร่วมเป็นโรงเรียนกรณีศึกษา

โดยการพัฒนาครั้งนี้เป็นการพัฒนาเชิงระบบ กับผู้บริหารและครูทุกท่านในโรงเรียน (Whole school development) ผ่านการลงพื้นที่จากทีมหนุนนำอย่างต่อเนื่อง จำนวน 3 ครั้ง และการลงพื้นที่จากทีมโค้ชมหาวิทยาลัย จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ในโครงการเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนกรณีศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนด้านการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) อยู่ในระดับที่ควรพัฒนา โดยผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการจัดการศึกษาตามภารกิจหน้าที่และนโยบายของรัฐบาล และเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพที่เหมาะสมเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพที่จะสามารถนำพาสังคมตลอดจนประเทศชาติให้ทัดเทียมกับนานาประเทศได้ ประกอบกับได้ศึกษาหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล การจัดการศึกษา การจัด การเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก Active Learning เน้นกระบวนการ PLC ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ จึงมีแนวคิดในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ Active Learning เน้นกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนกรณีศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสถานศึกษาสามารถนำกระบวนการ PLC มาใช้ในการแลกเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนกรณีศึกษาให้มีประสิทธิภาพและส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC)
2. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูได้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์และมีคุณภาพซึ่งจะสามารถนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับหน่วยงานหรือภาระงานที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2. ครู ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) และนำไปประยุกต์ใช้ในการนิเทศเพื่อเสริมสร้างความสามารถครูด้านอื่น ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ เพื่อเกิดทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และเป็นเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชนร่วมกันดำเนินการลงมือสร้างสรรค์นวัตกรรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยนำสู่การตั้งโจทย์ และทำวิจัยในชั้นเรียนที่ทรงพลัง ช่วยการออกแบบวิธีการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ผลการวิจัยออกมาเป็นความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับบริบทความเป็นจริงของสังคม เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงของผู้เรียน ประกอบด้วย (1) ทีมร่วมแรงร่วมใจ (2) ภาวะผู้นำร่วม (3) การเรียนรู้/พัฒนาวิชาชีพ และ

(4) ชุมชน กัลยาณมิตร โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Panich, 2013)

(1) ทีมร่วมแรงร่วมใจ คือ รูปแบบของทีมจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับ เป้าประสงค์ หรือพันธกิจในการดำเนินการของชุมชนการเรียนรู้ เช่น ทีมร่วมสอน ทีมเรียนรู้ และกลุ่มเรียนรู้

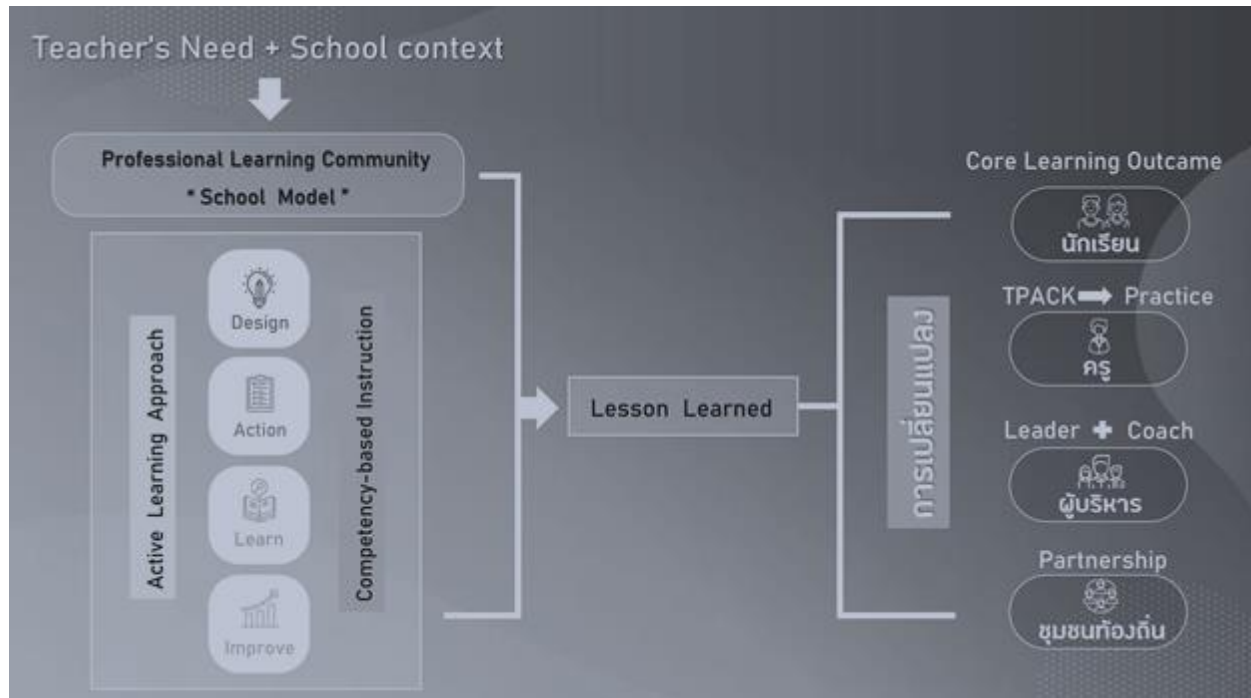
(2) ภาวะผู้นำร่วม คือ การขับเคลื่อน PLC มุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักแนวทางบริหารจัดการร่วมกับการสนับสนุน การกระจายอำนาจ การสร้างแรงบันดาลใจของครู โดยครูเป็นผู้ลงมือกระทำ หรือ ครูทำหน้าที่เป็น “ประธาน” เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้

(3) การเรียนรู้/พัฒนาวิชาชีพ คือ การเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขของทีมเรียนรู้ เป็นบรรยากาศที่เปิดพื้นที่การเรียนรู้แบบนำตนเองของครูเพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาดตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นสำคัญ

(4) ชุมชนกัลยาณมิตร คือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์เป็นกลุ่มที่เหนียวแน่นจากภายใน ใช้ความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการต่อกัน ทำให้ลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กันทั้งในเชิงวิชาชีพและชีวิต

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น โดยผู้วิจัยสรุปลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ (1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน (2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดขั้นสูง (3) กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และ (4) มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู และผู้อื่น

ผู้วิจัยนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัย (Research) การศึกษาความสำคัญและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูในสถานศึกษา ในระยะนี้เป็นการศึกษาความสำคัญและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูและศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และองค์ประกอบของความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development) ในระยะนี้เป็นการพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ รูปแบบการพัฒนาครูและองค์ประกอบการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้

ดำเนินการนำผลการศึกษาจากข้อมูลในตอนต้นที่ 1 นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาครู เพื่อให้เกิดความครอบคลุม ได้ดำเนินการ 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์โครงสร้างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ช่วยวิพากษ์ความเหมาะสมปรับปรุงและนำไปใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มวิจัย

ขั้นที่ 3 การปรับปรุงรูปแบบหลังการศึกษาและนำไปใช้จริงกับครู

ขั้นที่ 4 ข้อมูลที่ได้นำไปปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หลังนำไปใช้จริงกับครู และรับรองรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านอีกครั้งเพื่อยืนยันประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่พัฒนาขึ้น

ระยะที่ 3 การวิจัย (Research) การนำรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวเชิงรุกไปใช้กับครูและผู้บริหารในโรงเรียน จำนวน 99 ท่าน

ระยะที่ 4 การพัฒนา (Development) เป็นการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินโดยใช้การถอดบทเรียน และการประเมินจากเครื่องมือ รวมทั้งการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งจากการพัฒนาเพื่อนำไปปรับปรุงแบบฯ ต่อไป

ผู้เข้าร่วมการวิจัย : ครูและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 จำนวน 99 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้ คือ 1) โรงเรียนที่ได้รับทุนสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2) ผู้บริหารมีความตั้งใจและเต็มใจในการเข้าร่วมโครงการฯ และ 3) ครูมีความเต็มใจในการเข้าร่วมโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning)

2) แบบสังเกตการปฏิบัติในชั้นเรียน

3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC)

4) แบบประเมินความสามารถด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้พัฒนาจากการออกแบบเครื่องมือของทีมขับเคลื่อนส่วนกลางของคุรุสภา

ที่ได้เชิญอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ร่วมพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทุกเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดย IOC มีค่าเท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การดำเนินการก่อนการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่มี การขับเคลื่อนด้วยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) มีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

2) การดำเนินการโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) มีการขับเคลื่อนด้วยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) โดยมีทีม PLC ระดับโรงเรียนที่มีท่านผู้อำนวยการเป็นผู้นำ และมีทีม PLC ระดับโรงเรียน 21 ทีม ที่มีครูแกนนำในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นระบบการทำงานร่วมกันแบบร่วมมือเพื่อการพัฒนาตนเองสู่การพัฒนาโรงเรียนที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) พร้อมบันทึกข้อมูลผ่านแบบสังเกตการปฏิบัติในชั้นเรียน

3) การดำเนินการหลังการดำเนินการจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (Professional Learning Community: PLC) ที่มีการขับเคลื่อนด้วยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) โดยใช้แบบประเมินความสามารถด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ และแบบประเมินความสามารถด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน (Buason, 2008) ดังนี้

1) จัดระเบียบข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้ทำการเก็บรวบรวมมาระยะเวลาหนึ่งมาแยกตามหลักเกณฑ์ที่มาของข้อมูล เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร

2) กำหนดรหัสของข้อมูล (Coding) เช่น การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ รหัสข้อมูลที่กำหนดคือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล เป็นต้น หลังจากนั้นจึงให้ความหมายของคำหลักว่ามีความหมายอย่างไร

3) การกำจัดข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปชั่วคราว เป็นการสรุปเชื่อมโยงดัชนีคำหลักเข้าด้วยกัน โดยการเขียนเป็นประโยคข้อความที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหลัก เพื่อลดทอนข้อมูลให้เหลือเฉพาะประเด็นหลัก

4) การสร้างบทสรุป เป็นการเขียนเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันแล้วเข้าด้วยกัน จนสุดท้ายได้บทสรุปใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กับบทสรุปย่อย ๆ

5) การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือ โดยการย้อนกลับไปพิจารณาวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลว่าเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

นำข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ และแบบประเมินความสามารถ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ มาวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ก่อนการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่มีการขับเคลื่อนด้วยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) มีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พบว่า

ผลการวิเคราะห์ความสามารถสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้จากการวิเคราะห์เอกสาร และการแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากหัวหน้ากลุ่มสาระจำนวน 15 คน สรุปได้ดังนี้

จากการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มสาระ พบว่า ครูมีการวางแผนการสอนโดยการจัดทำโครงสร้างรายวิชาและแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าทุกครั้ง

“ทางฝ่ายวิชาการของโรงเรียน จะกำหนดให้ครูทั้งโรงเรียนจัดส่ง โครงสร้างรายวิชาและแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนเปิดเทอมอย่างน้อย 15 วัน ครูเลยมีการเตรียมเนื้อหาวิชาและออกแบบกิจกรรมการสอนก่อนล่วงหน้า”

ด้านเนื้อหา จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หัวหน้ากลุ่มสาระ พบว่า มีการเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาให้มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน

“ครูแต่ละวิชาเห็นความสำคัญของเนื้อหาวิชา และได้หาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน”

ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หัวหน้ากลุ่มสาระ พบว่า การจัดการเรียนรู้ของครูมุ่งสอนโดยเน้นความรู้ทางวิชาการในชั้นเรียนเป็นหลัก

“เทคนิคการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นการบรรยายให้ทำงานกลุ่ม และเน้นการนำเสนองาน โดยจะเน้นหนักไปทางด้านความรู้ทางวิชาการ”

“รู้สึกว่าจะถ้าไม่สอนทฤษฎีให้กับนักเรียน นักเรียนจะไม่มีพื้นฐานความรู้เพื่อที่จะเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน”

ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หัวหน้ากลุ่มสาระ พบว่า ครูมีความพยายามในการปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคปัจจุบัน เช่น การทำ PowerPoint ในการสอน และการคู่วิดีโอ เป็นต้น

“สื่อการสอนในชั้นเรียนพยายามทำให้มีความทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียนร่วมกับหนังสือเรียน”

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หัวหน้ากลุ่มสาระ พบว่า ครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนโดยใช้ข้อสอบที่มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่สอน

“ส่วนใหญ่การวัดผลครูจะใช้ข้อสอบในการวัด และข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ครูได้ตั้งไว้”

เมื่อดำเนินการโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่มี การขับเคลื่อนด้วยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) โดยมีทีม PLC ระดับ

โรงเรียนที่มีท่านผู้อำนวยการเป็นผู้นำ และมีทีม PLC ระดับโรงเรียน 21 ทีม ที่มีครูแกนนำรวมอยู่ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นระบบการทำงานร่วมกันแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาตนเองสู่การพัฒนาโรงเรียนที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ จากการบันทึกข้อมูลผ่านแบบสังเกตการปฏิบัติในชั้นเรียน พบว่า ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการออกแบบบทเรียนร่วมกันภายในสาระการเรียนรู้เป็นหลักและเริ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกับสาระการเรียนรู้อื่น โดยการขับเคลื่อนผ่านการสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือการทำโครงงานของนักเรียน ที่เห็นได้ชัดเจนคือรายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และสังคมศึกษา ซึ่งในการต่อยอดความรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของครูและนักเรียนนั้น จะมีการพัฒนาบทเรียนบูรณาการผ่านการสอนแบบโครงงานฐานวิจัยเป็นหลัก และมีการร่วมมือกันในการออกแบบบทเรียนในรูปแบบของการทำงานข้ามสาระวิชาเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของชิ้นงาน หรือโครงการที่มอบหมายให้นักเรียนกับสมรรถนะที่นักเรียนได้รับในแต่ละสาระวิชา และเมื่อครูนำไปปฏิบัติแล้วจะมีการสะท้อนบทเรียนของโรงเรียนเป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน มีประเด็นที่ให้สมาชิกสะท้อนซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติการสอนของครูผู้เปิดชั้นเรียน

การดำเนินการหลังการทำชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่มีการขับเคลื่อนด้วยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และการศึกษาบทเรียน (Lesson Study)

การประเมินความสามารถด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในด้านผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) นั้นพบว่า ครูมีการประเมินผลได้ผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC)

ประเด็น	ระดับการประเมิน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านโครงสร้าง		
1. เนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.60	0.55
2. การจัดลำดับเนื้อหามีความต่อเนื่องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน	4.80	0.45
ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)		
3. กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์	4.80	0.45
4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน	4.80	0.45
5. กิจกรรมและการใช้คำถามส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดขั้นสูง	4.80	0.45
6. กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.60	0.55
7. กิจกรรมทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู และผู้อื่น	4.60	0.55
8. แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	4.80	0.45
ด้านการวัดและประเมินผล		
9. สื่อ/เครื่องมือมีความเหมาะสม	4.80	0.45
10. การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	4.60	0.55
รวม	4.72	0.49

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า **ด้านโครงสร้าง** ส่วนเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) และการจัดลำดับเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.45) **ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)** ในส่วนของกิจกรรมสอดคล้อง

กับจุดประสงค์ เน้นการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน มีการใช้คำถามส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดขั้นสูง และแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.45) และกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนครู และผู้อื่น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) **ด้านการวัดและประเมินผล** สื่อ/เครื่องมือมีความเหมาะสม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.45) และการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55)

ผลสะท้อนจากการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) ไปใช้ หลังเข้าสู่วงรอบการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ที่มี 7 ขั้นตอน โดยมีการออกแบบสร้างแผนการจัด การเรียนรู้ (Lesson Design) การปฏิบัติการเปิดชั้นเรียน (Open Classroom) การสังเกตชั้นเรียน (Classroom Observation) และการสะท้อนผลการสอนหลังการสอน (After Class Reflection) พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีประโยชน์สำหรับครู ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ฝึกทักษะการเขียนแผน ฝึกปฏิบัติโดยการนำไปทดลองใช้ ทำให้ได้เข้าใจขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ชัดเจนขึ้น

“หลังจากได้ร่วมกัน PLC การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะได้ช่วยกันระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย” (ตัวแทนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์)

“ครูได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก นั้นมีความชัดเจนและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (ตัวแทนครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ)

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 มีประเด็นการอภิปราย 2 ประเด็น ดังนี้ 1) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) 2) การพัฒนาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพของครู (PLC)

1) ผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) ผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.49) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการพัฒนาครูด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่มีการขับเคลื่อนด้วยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และการศึกษา บทเรียน (Lesson Study) มีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทำให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนี้ เริ่มจากการนำเสนอเนื้อหา แล้วให้ครูฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC และมีเกณฑ์การประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC ที่ชัดเจนส่งผลให้ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sarachan et al. (2016) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้การเสริมพลังเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู คณิตศาสตร์ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เขตภาคเหนือตอนบน พบว่า หลังการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศโดยใช้การเสริมพลังเป็นฐานครู คณิตศาสตร์มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Darunnapa (2014) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณ การคิดแก้ปัญหาและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษาอยู่ในระดับมาก

2) ผลพัฒนาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC) ครูกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับหนุนนำอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC พบว่า

“หลังจากได้ร่วมกัน PLC การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะได้ช่วยกันระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย” (ตัวแทนครูกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์)

“ครูได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกนั้นมีความชัดเจนและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (ตัวแทนครูกลุ่มสาระภาษาอังกฤษ)

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการหนุนนำอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC ใช้วิธีการหนุนนำอย่างต่อเนื่องที่หลากหลายโดยเริ่มจากการประชุมปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับการจัดการจัดการเรียนรู้อิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC โดยการพัฒนาวิชาชีพครูในระดับโรงเรียน (School Professional Development Model) โรงเรียนได้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่มีการขับเคลื่อนด้วยการหนุนนำอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) โดยมีทีม PLC ระดับโรงเรียนที่มีท่านผู้อำนวยการเป็นผู้นำ และมีทีม PLC ระดับโรงเรียน 21 ทีม ที่มีครูแกนนำในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการระบบการทำงานร่วมกันแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาตนเองสู่การพัฒนาโรงเรียนที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน คือการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพมีรายละเอียดในรูปภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Rungreangwanitchakul (2013) ได้พัฒนารูปแบบ การเสริมสร้างสมรรถนะครูนักวิจัยด้วยกระบวนการบูรณา การกระบวนการเรียนรู้สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการใช้รูปแบบ พบว่า ครูมี คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะครูนักวิจัยทุกด้านหลังการทดลองสูง กว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารการศึกษาควรนำรูปแบบการจัดการ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC นี้ไปขยายผลให้ครบทุกรายวิชาทุกชั้นและขยายผลไปยัง โรงเรียนอื่น ๆ

2) ก่อนเริ่มดำเนินการควรมีการเตรียมความพร้อม ครูและนักเรียนในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการ PLC และการสนับสนุน เชิงนโยบายและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้จากผู้บริหาร เพื่อให้ สามารถขับเคลื่อนการใช้รูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นทักษะที่ครูจะต้องออกแบบให้สามารถกระตุ้น ให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ครูแต่ละคนที่น่ารูปแบบ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปใช้ควรเก็บข้อมูล เทคนิคการสอนที่ตนเองใช้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ การสอนครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ควรมีการศึกษาผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในด้านทักษะการคิด ขั้นสูง ทักษะการดำเนินชีวิต เป็นต้น

3) ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในเวลาจำกัด จึง ควรศึกษาติดตามความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน หลังจากที่ได้เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และติดตามความคงทนในการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูอย่างต่อเนื่อง

References

- Buason R. (2008). *Research and development of educational innovation*. Rimpingkan print. [In Thai]
- Chaiyon V. (2016). *Academic Focus Thailand 4.0*. Retrieved from: <http://dl.parliament.go.th/handle/lirt/493129>. [In Thai]
- Jindanurak T. (2018). *assessment of learning*. Rimpingkan print. [In Thai]
- Laoreandee W. (2007). *Educational Supervision*. Silpakorn University Printing. [In Thai]
- Ministry of Education (MOE). (2018). *MOE to Enhance Learning of 21st Century Competencies and Strengthen Art, Music and Physical Education*. Retrieved from: <http://www.moe.gov.sg/media/press/2010/03/moe-to-enhance-learning-of-21s.php>. [In Thai]
- Nachairit D. (2014). *The development blended learning model using collaborative and case-based learning to enhance critical thinking problem solving thinking and team learning of undergraduate education students*. [In Thai]
- Office of the Basic Education Commission: OBEC. (2017). *New Guidance on Educational Reform Mechanism: Academic Conference Document Presenting supervision work to educational reform in the second decade Meet the focus on student quality development*. [In Thai]

Panawanwong S. (2013). *Data Management, Measurement and Evaluation of O-NET Testing*. [In Thai]

Panich V. (2013). *Teacher learning for pupils in the 21st century*. Bangkok: Siam Commercial Foundation. [In Thai]

Phongsriwat S. (2013). *Leadership*. Retrieved from: <http://suthep.crru.ac.th/>. [In Thai]

Rungreangwanitchakul O. (2013). *The model Development to Enhance Researchers' Competency for Teachers in Secondary Educational Service Area Office 2 By Learning Process Integration*. [In Thai]

Sarachan, et al., (2016). *Develop supervision model using empowerment as a base for developing mathematics learning management abilities of teachers. Schools under the district office Primary education area Upper Northern*. [In Thai]